

դորդությամբ այժմ, վաղը և ընդմիշտ, ամեն»:

Պատարագը ավարտված է: Բազմահագար գործակցիներ Ասողիկ եպիսկոպոսի և Սերովբե վարդապետի գլխավորությամբ շարժվում են դեպի երկրաշարժի զոհերի հուշահամալիր, ուր խաչքարվել է վիշտը հայոց: Այստեղ հոգեհանգստյան պաշտոն է կատարվելու՝ ի հիշատակ բազմահագար զոհերի: Համալիրի խաչքարեղեն աղբյուրին թարմ ծաղիկներ են, ծաղկեպսակներ: Մեղմորեն, եկեղեցու զանգերի սգո լողանջներ հիշեցնող ոիթմով տարածվում է «Գթա Տէր»-ի հնչյունները. «Գթա Տէր ի հոգիս մեր ցնչեցեղոցն...»:

Հուշահամալիրի մոտ են առաջնորդ սրբազանը իր խոսքն է հղում ժողովրդին, ոգեկոչում հիշատակը բազմահագար ամեն զոհերի, հույսի ու արիության կոչ է ուղղում նրանց՝ պատգամելով. «Սիրելի սգակիր ժողովուրդ, այսօր մահասարսուռ երկրաշարժի տարելիցն է: Բնության տարերքը դեկտեմբերյան իր յոթներորդ օրվա սև խորհրդով ցնցեց Հայաստան աշխարհը, այն աշխարհը, որ նույն տարվա երկրորդ ամսից սկսյալ քաղցրորեն էր լցվել արդարությամբ և ճշմարտությամբ, հավատքով ու հույսով: Իր զավակների պրկված աչքերում գալիքն էր հառնում, որպեսզի այն դառնար կայուն ուրախություն և հարատև խաղաղություն: Այդ նույն աշխարհի զավակների այրված սրտերում բորբոքվում էր հայրենիքի կարոտն ու

հայրենյաց սերը, և այդ զավակները գորացած միաբանության շնորհներով աշխարհի հանուր մարդկությանը ցույց տվեցին իրենց բարոյական ամենավեճ առաքիճությունները: Հանդուրժողականության ու համերաշխության ձայներով փորձեցին առաջ տանել իրենց գործը, որպեսզի անարժանի դառնար ամենայն ընդունություն: Այդ նույն զավակները մղում էին գեղեցիկ պատերազմ. անարյուն, անզոհ, խղճով ու խոնարհությամբ, սիրով և սրբությամբ: Բայց ինչ եղավ՝ նորից կոտորած... ու Կարմիր լուրեր: Հայոց կոտորածների կարմիր գրքում արյունագրվեց մի ճոր անուն՝ սումգայիթ, իսկ հետո. «...շարժումն մեծ, որպիսի չիք եղել»՝ տարածվեց սև լուրը մեծ երկրաշարժի:

Այսօր Հայաստան աշխարհը գոտեպընդված է իր հավատքի զենքերով, վերականգնում է իր ավերված շենքերն ու քաղաքները: Մեր կողքին են մարդկության բարի սրտերն ու կարեկից ձեռքերը: Ես աղոթում եմ ի խորոց սրտի.

Արի, Աստուած հարցն մերոց,
Լեր ապավեն Ազգիս Հայոց...

Խունկ և օրհնություն մեծ երկրաշարժի ամեն զոհերի հիշատակին: Եղիցի, եղիցի, ամեն»:

ՍԵՐՈՎԲԵ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԻՍԱԽԱՆՅԱՆ

ԵՂԵԳՆԱԶՈՐԻ ԾՐԶԱՆ

Սույն թվականի դեկտեմբերի 4-ին Եղեգնաձորի Ս. Խաչ վանքում ս. պատարագ մատուցեց Սյունյաց թեմի փոխառաջնորդ Տ. Սերովբե վրդ. Իսախանյանը:

«Հայր մեր»-ից առաջ հայր սուրբը բովանդակալից քարոզ խոսեց՝ բնաբան ունենալով «Փառք քեզ, Աստուած, փառք քեզ, յաղագս ամենայնի փառք քեզ»: Հար սուրբն իր քարոզի ընթացքում վեր հանեց Հայ Եկեղեցու դերն ու մշակակությունը հայ ժողովրդի կյանքում սկսած Գրիգոր Լուսավորչից մինչև մեր օրերի հայրենասեր ու շինարար Վազգեն Ա Կաթողիկոսը: Իսախանյանը նաև մեր ժողովրդի այսօրվա հուզող հարցերի մասին, անդրադարձավ մանավանդ վերջին երկու տարիների մեր ժողովրդի կրած տառապանքներին, հորդորելով սեր ու միասնություն: Քարոզաւացը պատմության անցած դառն փոր-

նություններից բերեց բազմաթիվ օրինակներ, թե ինչպես ավելի վատ պայմաններում է գտնվել հայ ժողովուրդը և պայքարելով հասել մինչև այսօր: Վերջում հար սուրբը կոչ արեց ժողովրդին այսուհետև է՛լ ավելի կապված լինել Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին և այսօրվա արժանավոր գալակալ Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին:

Քարոզից հետո շարունակվեց ս. պատարագը: Պահը շատ խորհրդավոր էր. ներսում՝ ձմեռ, իսկ դրսում՝ ցրտաշունչ ձմեռ, սակայն պատարագին մասնակցող հավատացյալների հոգիները լի էին անըսպառ ջերմությամբ: Երանի բայր մարդկանց հոգիները լցվեց ջերմությամբ, որպեսզի կարողանան աղոթել առ Աստված աշխարհի խաղաղության, մանավանդ մեր ազգի արդար իղձերի իրականացման համար, ամեն:

1989 թ. դեկտեմբերի 7-ին Եղեգնաձորի Ա. Աստվածածին եկեղեցում հավաքվել էին բազմաթիվ հայ հավատացյալներ, որոնք եկել էին իբեց հարգանքի տուրքը մատուցելու մեկ տարի առաջ տալերային աղետից մահատակված հազարավոր անմեղ զոհերի հիշատակին: Պահը շատ հուզիչ էր, քանի որ սովորական օրերից ամբողջովին տարբերվում էր օրվա խորհուրդը, բոլորի դեմքերի վրա կար թախիծ ու վիշտ: Նրանք եկել էին հավերժացելու անմահ հիշատակը մահատակված մեր զավակների: Միաժամանակ արտահայտում էին ապրելու կամքը՝ շարունակելու կյանքը այն հույսով ու հավատքով, որ գալիքը ավելի ծաղկուն ու հաստատուն կլինի: Ծիշտ 11 անց 40 րոպեին հրնչեցին եկեղեցու զանգերը, կատարվեց հոգեհանգստյան արարողություն:

Ժողովրդի կողքին կանգնած էր տեղի իշխանությունը՝ դառնալով մեկ սիրտ ու մեկ հոգի:

Եկեղեցու գլխավոր մուտքի ձախ կողմում տեղական ուժերով կառուցվել էր շատ գեղեցիկ պատվանդան և խաչքար՝ անմահացնելու հիշատակը աղետից զոհվածների. բոլորը լուռ գետեղեցին ծաղկապսակներ և թարմ ծաղիկներ:

Թույլ Աստված լուսավորի նրանց անմեղ հոգիները:

Հիշատակն արդարոց օրհնությամբ եղիցի, ամեն:

Պատարագի դպրաց բաժինը կատարում էին տեղի երաժշտական դպրոցի մանկավարժներից կազմված երգչախումբը, որոնք երգեցին հավատքով և երկյուղածությամբ:

Եղեգնաձորի շրջանի Վերնաշեն գյուղից 7 կմ դեպի հյուսիս ձգվող նեղ ձորի վերին հարթության վրա տեղավորված Սպիտակավոր Աստվածածնա վանքը ինքնատիպ է իր ճարտարապետությամբ: Հիշատակարանների մեջ կոչվել է նաև Ա. Կարապետ, Անապատ, Բոլորածորի կամ Բոլորաբերդի անապատ, իսկ տեղացիները կոչում են նաև Գյուլ վանք: Կառուցված է Պողոսյան իշխանական տոհմի հովանավորությամբ 1321 թվականին:

Ջանգակատունը երկհարկանի կոթողանման շենք է՝ շինված 1330 թ. Հովհաննեսի ու իր կնոջ միջոցներով, և կանգուն է մնացել մինչև մեր օրերը:

Համալիրը կառուցված է դեղնա-սպիտակավուն քարից՝ մեծ վարպետությամբ: Վանքը շրջապատող պարիսպը կիսավեր է: Բակում մնում են բազմաթիվ վանական խուցերի և կենցաղային շենքերի ավերված հիմնապատերը: Վանքը հարուստ է արժեքավոր աշխարհիկ ու հոգևոր պատկերաքանդակներով:

Աշխարհիկ խմբի մեջ են վանքի շինության հովանավոր Պողոսյան իշխաններ Լաչիի և նրա պատանի որդի Ամիր Հասանի բարձրաքանդակները՝ հայրը նստած բազկաթոռին և որդին կանգնած նրա կողքին: 1932 թ. բարձրաքանդակները տեղից խախտված լինելու պատճառով տեղափոխվել են Երևանի պատմության թանգարան:

Կրոնական բնույթի քանդակներից եկեղեցու արևմտյան մուտքի ճակատաքարի վրա քանդակված Աստվածածինն է՝ մանուկ Հիսուսը գրկին, այս բնույթի քանդակների մեջ ամենագեղեցիկը Հայաստանում:

Երկրորդ խումբը՝ անջատ քարերի վրա քանդակված է. Ամենակալը նստած է, աջից ու ձախից Աստվածածինն ու Հովհաննես Կարապետն են, նաև Պողոս ու Պետրոս առաքյալները:

Եկեղեցու ներսում բեմնառաստաղի վրա Հիսուսի և չորս ավետարանիչների քանդակներն են: Սպիտակավոր Աստվածածինն իր քանդակներով ամենայն հավանականությամբ համարվում է Մովսիս ճարտարապետ-քանդակագործի ստեղծագործությունը:

Սպիտակավոր Աստվածածին վանքը նշանավոր է նաև նրանով, որ Գլաձորի դպրոցի խափանումից հետո դարձավ Պողոսյանների տիրույթի մտավոր կենտրոնը:

Ահա այս նշանավոր վանքում թաղեցին հաուսգի մեծանուն զորավար Գարեգին Գեորգիի աճյունը սույն թվականի հունիսի 17-ին: Գերեզմանին դրվեց տապանաքար:

1989 թ. նոյեմբերի 26-ին, երեկոյան ժամը 17-ին, չնայած անբարենպաստ եղանակին, մեծ բազմություն էր հավաքվել այդ սուրբ եկեղեցում՝ մասնակցելու հանդիսավոր արարողությանը:

Արարողությանը մասնակցեց Ա. Խաչվանքի վանահայր Տ. Հովհաննես քահանա Ծախնազարյանը, որը և կատարեց նորադիր խաչքար-հուշարձանի օրհնությունը:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԲԶՆ. ԾԱԽՆԱԶԱՐԻԱՆ